

Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ **1**
 Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ **2**
 οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας·¹ χάρις **3**
 ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, **4**
 τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλῃται² ἡμᾶς ἐκ
 τοῦ ἐνεστώτος³ αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ
 πατρὸς ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. **5**

Θαυμάζω⁴ ὅτι οὕτως ταχέως⁵ μετατίθεσθε⁶ ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς **6**
 ἐν χάριτι χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον· ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινές **7**
 εἰσιν οἱ ταρασσόντες⁷ ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι⁸ τὸ
 εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ **8**
 εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα⁹ ἔστω. Ὡς **9**
 προειρήκαμεν,¹⁰ καὶ ἄρτι¹¹ πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται
 παρ' ὃ παρελάβετε,¹² ἀνάθεμα⁹ ἔστω. Ἄρτι¹¹ γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ **10**
 τὸν θεόν; Ἡ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν;¹³ Εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις
 ἡρεσκον,¹³ χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην.

¹ Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. ² ἐξαιρέω, take out, deliver. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ θαυμάζω, am amazed, marvel at. ⁵ ταχέως, quickly, soon. ⁶ μετατίθημι, transfer, change. ⁷ ταρασσω, trouble, agitate. ⁸ μεταστρέφω, change, turn (about). ⁹ ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ¹⁰ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹¹ ἄρτι, now, just now. ¹² παραλαμβάνω, receive, take. ¹³ ἀρέσκω, please, serve.

Γνωρίζω¹ δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι 11
οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου 12
παρέλαβον² αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως³ Ἰησοῦ
χριστοῦ. Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν⁴ ποτε⁵ ἐν τῷ 13
Ἰουδαϊσμῷ,⁶ ὅτι καθ' ὑπερβολὴν⁷ ἐδίωκον⁸ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ,
καὶ ἐπόρθουν⁹ αὐτήν: καὶ προέκοπτον¹⁰ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ⁶ ὑπὲρ 14
πολλοὺς συνηλικιώτας¹¹ ἐν τῷ γένει¹² μου, περισσοτέρως¹³ ζηλωτῆς¹⁴
ὑπάρχων τῶν πατρικῶν¹⁵ μου παραδόσεων.¹⁶ Ὅτε δὲ εὐδόκησεν¹⁷ ὁ 15
θεὸς ὁ ἀφορίσας¹⁸ με ἐκ κοιλίας¹⁹ μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς
χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι²⁰ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα 16
εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ προσανεθέμην²¹
σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον²² εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ²³ 17
ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν,²⁴ καὶ πάλιν
ὑπέστρεψα²⁵ εἰς Δαμασκόν.²⁶

Ἐπειτα²⁷ μετὰ ἔτη²⁸ τρία ἀνῆλθον²² εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορήσαι²⁹ Πέτρον, 18
καὶ ἐπέμεινα³⁰ πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.³¹ Ἄτερον δὲ τῶν 19
ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον³² τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. Ἀ δὲ 20
γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι.³³ Ἐπειτα²⁷ 21

¹ γνωρίζω, make known, declare. ² παραλαμβάνω, receive, take. ³ ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ⁴ ἀναστροφή, ἡς, ἡ, conduct, behavior. ⁵ ποτέ, once, at some time. ⁶ Ἰουδαϊσμός, οὔ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ⁷ ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. ⁸ διώκω, pursue, persecute. ⁹ πορθέω, destroy, lay waste. ¹⁰ προκόπτω, proceed, advance. ¹¹ συνηλικιώτης, οὔ, ὁ, contemporary, one of the same age. ¹² γένος, οὗς, τό, race, kind. ¹³ περισσῶς, abundantly, exceedingly. ¹⁴ ζηλωτής, οὔ, ὁ, Zealot, zealot. ¹⁵ πατρικός, ἀνθρώπου, ἀνθρώπου, paternal. ¹⁶ παράδοσις, εως, ἡ, tradition, instruction. ¹⁷ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁸ ἀφορίζω, separate, set apart. ¹⁹ κοιλία, ἀς, ἡ, belly, womb. ²⁰ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ²¹ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ²² ἀνέρχομαι, go up, come up. ²³ πρό, before (gen), before. ²⁴ Ἀραβία, ἀς, ἡ, Arabia. ²⁵ ὑποστρέφω, return, turn back. ²⁶ Δαμασκός, οὔ, ὁ, Damascus. ²⁷ ἔπειτα, then, after this. ²⁸ ἔτος, οὗς, τό, year. ²⁹ ἱστορέω, visit, get acquainted with. ³⁰ ἐπιμένω, continue, remain. ³¹ δεκαπέντε, fifteen, 15. ³² Ἰάκωβος, James, Jacob. ³³ ψεύδομαι, lie.

ἦλθον εἰς τὰ κλίματα¹ τῆς Συρίας² καὶ τῆς Κιλικίας.³ Ἡμῖν δὲ 22
 ἀγνοούμενος⁴ τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας⁵ ταῖς ἐν
 χριστῷ: μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων⁶ ἡμᾶς ποτέ,⁷ νῦν 23
 εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε⁷ ἐπόρθει.⁸ Καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν 24
 θεόν.

Ἐπειτα⁹ διὰ δεκατεσσάρων¹⁰ ἐτῶν¹¹ πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ 2
 Βαρνάβαν,¹² συμπαραλαβὼν¹³ καὶ Τίτον:¹⁴ ἀνέβην δὲ κατὰ 2
 ἀποκάλυψιν,¹⁵ καὶ ἀνεθέμην¹⁶ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν
 τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως¹⁷ εἰς κενὸν¹⁸ τρέχω¹⁹
 ἢ ἔδραμον.²⁰ Ἄλλ' οὐδὲ Τίτος¹⁴ ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλληνας²¹ ὦν, ἠναγκάσθη²² 3
 περιτμηθῆναι:²³ διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους²⁴ ψευδαδέλφους,²⁵ οἵτινες 4
 παρεισῆλθον²⁶ κατασκοπῆσαι²⁷ τὴν ἐλευθερίαν²⁸ ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν
 χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς καταδουλώσωνται:²⁹ οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν 5
 εἴξαμεν³⁰ τῇ ὑποταγῇ,³¹ ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνη³² πρὸς
 ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν δοκούντων εἶναι τι – ὅποιοι³³ ποτε⁷ ἦσαν οὐδέν 6
 μοι διαφέρει:³⁴ πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ
 δοκούντες οὐδὲν προσανέθεντο:³⁵ ἀλλὰ τοῦναντίον,³⁶ ἰδόντες ὅτι 7
 πεπίστευμαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας,³⁷ καθὼς Πέτρος τῆς

¹ κλίμα, τος, τό, region, territory. ² Συρία, ας, ἡ, Syria. ³ Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia. ⁴ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁵ Ἰουδαία, ας, ἡ, Judea. ⁶ διώκω, pursue, persecute. ⁷ ποτέ, once, at some time. ⁸ πορθέω, destroy, lay waste. ⁹ ἔπειτα, then, after this. ¹⁰ δεκατέσσαρες, fourteen, 14. ¹¹ ἔτος, οὗς, τό, year. ¹² Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹³ συμπαραλαμβάνω, take along with. ¹⁴ Τίτος, οὗ, ὁ, Titus. ¹⁵ ἀποκάλυψις, εὖς, ἡ, revelation, unveiling. ¹⁶ ἀνατίθηναι, set forth, declare. ¹⁷ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁸ κενός, empty, vain. ¹⁹ τρέχω, I run. ²⁰ τρέχω, run, exercise myself. ²¹ Ἕλληνας, ἡνος, ὁ, Greek, Hellene. ²² ἀναγκάζω, force, compel. ²³ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ²⁴ παρεισάκτος, secretly brought in. ²⁵ ψευδάδελφος, οὗ, ὁ, false brother. ²⁶ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ²⁷ κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. ²⁸ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²⁹ καταδουλόω, enslave. ³⁰ εἴκω, yield, give way. ³¹ ὑποταγή, ἥς, ἡ, subjection, obedience. ³² διαμένω, remain, continue. ³³ ὅποιος, what sort of, what kind of. ³⁴ διαφέρω, differ, carry through. ³⁵ προσαντίθηναι, contribute, consult with. ³⁶ τοῦναντίον, on the contrary. ³⁷ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin.

περιτομῆς¹ – ὁ γὰρ ἐνεργήσας² Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν³ τῆς περιτομῆς, 8
 ἐνήργησεν² καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη – καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν 9
 δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος⁴ καὶ Κηφᾶς⁵ καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες
 στύλοι⁶ εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβᾳ⁷ κοινωνίας,⁸ ἵνα ἡμεῖς
 μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομήν¹: μόνον τῶν πτωχῶν⁹ ἵνα 10
 μνημονεύμεν,¹⁰ ὃ καὶ ἐσπούδασα¹¹ αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,¹² κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, 11
 ὅτι κατεγνωσμένος¹⁴ ἦν. Πρὸ¹⁵ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου,⁴ 12
 μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν:¹⁶ ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστειλлен¹⁷ καὶ
 ἀφώριζεν¹⁸ ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς.¹ Καὶ 13
 συνυπεκρίθησαν¹⁹ αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας⁷
 συναπήχθη²⁰ αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.²¹ Ἀλλ' ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ 14
 ὀρθοποδοῦσιν²² πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ
 ἔμπροσθεν²³ πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἐθνικῶς²⁴ ζῆς καὶ οὐκ
 Ἰουδαϊκῶς,²⁵ τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις²⁶ Ἰουδαῖζειν;²⁷ Ἡμεῖς φύσει²⁸ 15
 Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἀμαρτωλοί,²⁹ εἰδότες ὅτι οὐ δικαιоῦται³⁰ 16
 ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ
 ἡμεῖς εἰς χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν³⁰ ἐκ

¹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ² ἐνεργέω, work, effect. ³ ἀποστολή, ἥς, ἡ, apostleship, commission. ⁴ Ἰάκωβος, James, Jacob. ⁵ Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, Cephas. ⁶ στῦλος, ου, ὁ, pillar. ⁷ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ⁸ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ⁹ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ¹⁰ μνημονεύω, remember, make mention of. ¹¹ σπουδάζω, hasten, be eager. ¹² Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. ¹³ ἀντίστημι, resist, oppose. ¹⁴ καταγινώσκω, condemn, blame. ¹⁵ πρό, before (gen), before. ¹⁶ συνεσθίω, eat with. ¹⁷ ὑποστέλλω, draw back, withdraw. ¹⁸ ἀφωρίζω, separate, set apart. ¹⁹ συνυπεκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with. ²⁰ συναπάγω, lead away with, condescend to. ²¹ ὑπόκρισις, εως, ἡ, hypocrisy. ²² ὀρθοποδέω, walk straight, act rightly. ²³ ἔμπροσθεν, in front of, before (gen). ²⁴ ἐθνικῶς, as a Gentile. ²⁵ Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. ²⁶ ἀναγκάζω, force, compel. ²⁷ Ἰουδαῖζω, live in a Jewish fashion. ²⁸ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²⁹ ἀμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ³⁰ δικαιώω, justify, pronounce righteous.

πίστεως χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου: διότι¹ οὐ δικαιωθήσεται²
ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. Εἰ δέ, ζητοῦντες δικαιωθῆναι² ἐν χριστῷ, 17
εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί,³ ἄρα⁴ χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος;⁵
Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα,⁶ ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ,⁷ 18
παραβάτην⁸ ἑμαυτὸν⁹ συνίστημι.¹⁰ Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ 19
ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι:¹¹ ζῶ δέ, οὐκέτι¹² 20
ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός: ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ
υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ
ἐμοῦ. Οὐκ ἄθετῶ¹³ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ: εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, 21
ἄρα¹⁴ χριστὸς δωρεὰν¹⁵ ἀπέθανεν.

Ω¹⁶ ἀνόητοι¹⁷ Γαλάται,¹⁸ τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν¹⁹ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, 3
οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη²⁰ ἐν ὑμῖν
ἐσταυρωμένος;²¹ Τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν²² ἀφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων 2
νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς²³ πίστεως; Οὕτως ἀνόητοί¹⁷ 3
ἐστε; Ἐναρξάμενοι²⁴ πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε;²⁵ Τοσαῦτα²⁶ 4
ἐπάθετε²⁷ εἰκῇ;²⁸ Εἶγε²⁹ καὶ εἰκῇ.²⁸ Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν³⁰ ὑμῖν τὸ 5
πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν³¹ δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ ἀκοῆς²³
πίστεως; Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη³² αὐτῷ 6

¹ διότι, because, on this account. ² δικαιώω, justify, pronounce righteous. ³ ἁμαρτωλός, ου, ό, sinner. ⁴ ἄρα, so? (introduces a question). ⁵ διάκονος, ου, ό, minister, deacon. ⁶ καταλύω, destroy, lodge. ⁷ οἰκοδομῶ, I build, I construct. ⁸ παραβάτης, ου, ό, transgressor. ⁹ ἑμαυτοῦ, of myself. ¹⁰ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ¹¹ συσταυρόω, crucify together with. ¹² οὐκέτι, no longer, no more. ¹³ ἀθετέω, reject, annul. ¹⁴ ἄρα, so, then. ¹⁵ δωρεάν, without cost, without cause. ¹⁶ ὦ, Oh! omega. ¹⁷ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹⁸ Γαλάτης, ου, ό, Galatian. ¹⁹ βασκαίνω, bewitch, give the evil eye to. ²⁰ προγράφω, write before, write previously. ²¹ σταυρόω, crucify. ²² μανθάνω, learn, ascertain. ²³ ἀκοή, ἤς, ἦ, hearing, report. ²⁴ ἐναρχομαι, begin. ²⁵ ἐπιτελέω, complete, perform. ²⁶ τοσούτος, so great, so much. ²⁷ πάσχω, suffer, am acted upon. ²⁸ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²⁹ εἶγε, if indeed, seeing that. ³⁰ ἐπιχορηγέω, supply, provide. ³¹ ἐνεργέω, work, effect. ³² λογίζομαι, calculate, consider.

εἰς δικαιοσύνην. Γινώσκετε ἄρα¹ ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ 7
 Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα² δὲ ἡ γραφὴ ὅτι ἐκ πίστεως δικαιοί³ τὰ ἔθνη ὁ 8
 θεός, προευηγγελίσατο⁴ τῷ Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογηθήσονται⁵ ἐν σοὶ
 πάντα τὰ ἔθνη. Ὡστε οἱ ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται⁶ σὺν τῷ πιστῷ 9
 Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσὶν, ὑπὸ κατάραν⁷ εἰσὶν: 10
 γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος⁸ πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει⁹ ἐν πᾶσιν τοῖς
 γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ¹⁰ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Ὅτι δὲ ἐν 11
 νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται³ παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον: ¹¹ ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ
 πίστεως ζήσεται: ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας 12
 αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν¹² ἐκ τῆς 13
 κατάρας⁷ τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα: ⁷ γέγραπται γάρ,
 Ἐπικατάρατος⁸ πᾶς ὁ κρεμᾶμενος¹³ ἐπὶ ξύλου: ¹⁴ ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ 14
 εὐλογία¹⁵ τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν
 τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω: ὅμως¹⁶ ἀνθρώπου κεκυρωμένην¹⁷ 15
 διαθήκην¹⁸ οὐδεὶς ἀθετεῖ¹⁹ ἢ ἐπιδιατάσσεται.²⁰ Τῷ δὲ Ἀβραάμ 16
 ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι²¹ αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ
 τοῖς σπέρμασιν,²¹ ὥς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὥς ἐφ' ἑνός, Καὶ τῷ σπέρματί
 σου, ὃς ἔστιν χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην¹⁸ προκεκυρωμένην²² 17

¹ ἄρα, so, then. ² προοράω, see before, foresee. ³ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ⁴ προευαγγελίζομαι, proclaim good news in advance. ⁵ ἐνευλογέω, bless. ⁶ εὐλογέω, bless. ⁷ κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ⁸ ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ⁹ ἐμμένω, persevere, remain (in). ¹⁰ βιβλίον, ου, τό, book, scroll. ¹¹ δῆλος, clear, evident. ¹² ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ¹³ κρεμάννυμι, hang, hang up. ¹⁴ ξύλον, ου, τό, wood, tree. ¹⁵ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ¹⁶ ὅμως, yet, nevertheless. ¹⁷ κυρώω, confirm, ratify. ¹⁸ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ¹⁹ ἀθετέω, reject, annul. ²⁰ ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision. ²¹ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ²² προκυρώω, ratify in advance, establish before.

ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν ὁ μετὰ ἑτη¹ τετρακόσια² καὶ τριάκοντα³
 γεγονὼς νόμος οὐκ ἀκυροῖ,⁴ εἰς τὸ καταργῆσαι⁵ τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ 18
 γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,⁶ οὐκέτι⁷ ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ
 δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται⁸ ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων⁹ 19
 χάριν¹⁰ προσετέθη, ¹¹ ἄχρι¹² οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα¹³ ᾧ ἐπήγγελται,¹⁴
 διαταγεῖς¹⁵ δι' ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου.¹⁶ Ὁ δὲ μεσίτης¹⁶ ἐνὸς οὐκ 20
 ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς ἐστίν. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ 21
 θεοῦ; Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι,¹⁷
 ὄντως¹⁸ ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ δικαιοσύνη. Ἀλλὰ συνέκλεισεν¹⁹ ἡ γραφὴ 22
 τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ
 δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

Πρὸ²⁰ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα,²¹ 23
 συγκεκλεισμένοι¹⁹ εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.²² 24
 Ὡστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς²³ ἡμῶν γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ
 πίστεως δικαιωθῶμεν.²⁴ Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι⁷ ὑπὸ 25
 παιδαγωγόν²³ ἔσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως ἐν 26
 χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι γὰρ εἰς χριστόν ἐβαπτίσθητε, χριστόν 27
 ἐνεδύσασθε.²⁵ Οὐκ ἔνι²⁶ Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἑλλήν,²⁷ οὐκ ἔνι²⁶ δοῦλος οὐδὲ 28
 ἐλεύθερος,²⁸ οὐκ ἔνι²⁶ ἄρσεν²⁹ καὶ θῆλυ:³⁰ πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστέ ἐν

¹ ἔτος, οὗς, τό, year. ² τετρακόσιοι, four hundred, 400. ³ τριάκοντα, thirty, 30. ⁴ ἀκυρώω, revoke, invalidate. ⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁶ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ⁷ οὐκέτι, no longer, no more. ⁸ χαρίζομαι, give freely, forgive. ⁹ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ¹⁰ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹¹ προστίθμι, add, add to. ¹² ἄχρι, as far as, up to (gen). ¹³ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ¹⁴ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ¹⁵ διατάσσω, command, give orders to. ¹⁶ μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between. ¹⁷ ζωοποιέω, make alive, make to live. ¹⁸ ὄντως, really, indeed. ¹⁹ συγκλείω, shut, enclose. ²⁰ πρό, before (gen), before. ²¹ φρουρέω, guard, protect. ²² ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ²³ παιδαγωγός, οὗ, ὁ, tutor, guardian. ²⁴ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ²⁵ ἐνδύω, put on, clothe. ²⁶ ἐνι, there is in, is present. ²⁷ Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ²⁸ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ²⁹ ἄρσεν, male. ³⁰ θῆλυς, female, woman.

χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ ὑμεῖς χριστοῦ, ἄρα¹ τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα² ἐστέ, 29
καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.³

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος³ νήπιός⁴ ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει⁵ 4
δούλου, κύριος πάντων ὢν· ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους⁶ ἐστὶν καὶ 2
οἰκονόμους,⁷ ἄχρι⁸ τῆς προθεσμίας⁹ τοῦ πατρός. Οὕτως καὶ ἡμεῖς, 3
ὅτε ἦμεν νήπιοι,⁴ ὑπὸ τὰ στοιχεῖα¹⁰ τοῦ κόσμου ἦμεν δεδουλωμένοι:¹¹
ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα¹² τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν¹³ ὁ θεὸς τὸν 4
υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς 5
ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ,¹⁴ ἵνα τὴν υἰοθεσίαν¹⁵ ἀπολάβωμεν.¹⁶ Ὅτι δέ 6
ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν¹³ ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς
καρδίας ὑμῶν, κραῶν, Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Ὡστε οὐκέτι¹⁷ εἰ δούλος, 7
ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος³ θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μὲν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε¹⁸ τοῖς μὴ φύσει¹⁹ οὓσιν 8
θεοῖς· νῦν δέ, γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς 9
ἐπιστρέφετε²⁰ πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ²¹ καὶ πτωχὰ²² στοιχεῖα,¹⁰ οἷς πάλιν
ἄνωθεν²³ δουλεύειν¹⁸ θέλετε· Ἡμέρας παρατηρεῖσθε,²⁴ καὶ μῆνας,²⁵ 10
καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς.²⁶ Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως²⁷ εἰκῇ²⁸ 11
κεκοπίακα²⁹ εἰς ὑμᾶς.

¹ ἄρα, so, then. ² σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ³ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁴ νήπιος, infant, child. ⁵ διαφέρω, differ, carry through. ⁶ ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. ⁷ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ⁸ ἄχρι, as far as, up to (gen). ⁹ προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. ¹⁰ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ¹¹ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹² πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹³ ἐξαποστέλλω, send forth. ¹⁴ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ¹⁵ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁶ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ¹⁷ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁹ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ²⁰ ἐπιστρέφω, turn to, return. ²¹ ἀσθενής, weak, infirm. ²² πτωχός, poor, poor man (as a noun). ²³ ἄνωθεν, from above, again. ²⁴ παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. ²⁵ μῆν, ὁ, month, certainly. ²⁶ ἐνιαυτός, οὔ, ὁ, year. ²⁷ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁸ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²⁹ κοπιάω, toil, labor.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι¹ ὑμῶν. Οὐδέν με 12
 ἡδικήσατε·² οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν³ τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην 13
 ὑμῖν τὸ πρότερον.⁴ Καὶ τὸν πειρασμόν⁵ μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ 14
 ἐξουθενήσατε⁶ οὐδὲ ἐξεπτύσατε,⁷ ἀλλ' ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με,
 ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμός⁸ ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ 15
 ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν,⁹ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες¹⁰ ἄν
 ἐδώκατέ μοι. Ὡστε ἐχθρός¹¹ ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων¹² ὑμῖν; 16
 Ζηλοῦσιν¹³ ὑμᾶς οὐ καλῶς,¹⁴ ἀλλὰ ἐκκλείσαι¹⁵ ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα
 αὐτοὺς ζηλοῦτε.¹³ Καλὸν δὲ τὸ ζηλοῦσθαι¹³ ἐν καλῷ πάντοτε,¹⁶ καὶ 18
 μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι¹⁷ με πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία¹⁸ μου, οὗς πάλιν 19
 ὠδίνω,¹⁹ ἄχρι²⁰ οὗ μορφωθῇ²¹ χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἤθελον δὲ παρεῖναι¹⁷ 20
 πρὸς ὑμᾶς ἄρτι,²² καὶ ἀλλάξαι²³ τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι²⁴ ἐν
 ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; 21
 Γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν· ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης,²⁵
 καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.²⁶ Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης²⁵ κατὰ 23
 σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας²⁶ διὰ τῆς ἐπαγγελίας. Ἄτινά 24
 ἐστὶν ἀλληγορούμενα:²⁷ αὗται γὰρ εἰσιν δύο διαθήκαι·²⁸ μία μὲν ἀπὸ
 ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν²⁹ γεννώσα, ἥτις ἐστὶν Ἄγαρ.³⁰ Τὸ γὰρ Ἄγαρ 25

¹ δέομαι, ask, request. ² ἀδικέω, do wrong, harm. ³ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ⁴ πρότερον, formerly, before. ⁵ πειρασμός, οὐ, ὁ, temptation, trial. ⁶ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁷ ἐκπτύω, disdain, loathe. ⁸ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ⁹ δυνατός, powerful, possible. ¹⁰ ἐξορύσσω, dig out, dig through. ¹¹ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ¹² ἀλητεύω, speak the truth, say. ¹³ ζηλώω, be zealous, am jealous. ¹⁴ καλῶς, rightly, well. ¹⁵ ἐκκλείω, shut out, exclude. ¹⁶ πάντοτε, always, at all times. ¹⁷ παρειμι, be present, have arrived. ¹⁸ τεκνίον, ου, τό, little child. ¹⁹ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ²⁰ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²¹ μορφώω, form, shape. ²² ἄρτι, now, just now. ²³ ἀλλάσσω, change, alter. ²⁴ ἀπορέω, be at a loss, be perplexed. ²⁵ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ²⁶ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ²⁷ ἀλληγορέω, speak allegorically. ²⁸ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ²⁹ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ³⁰ Ἀγάρ, ἡ, Hagar.

Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ,¹ συστοιχεῖ² δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλὴμ,
 δουλεύει³ δὲ μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω⁴ Ἱερουσαλὴμ 26
 ἐλευθέρα⁵ ἐστίν, ἣτις ἐστὶν μήτηρ πάντων ἡμῶν: γέγραπται γάρ, 27
 Εὐφράνθητι,⁶ στεῖρα,⁷ ἥ οὐ τίκτουςα:⁸ ῥῆξον⁹ καὶ βόησον,¹⁰ ἥ οὐκ
 ὠδίνουσα:¹¹ ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου¹² μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης
 τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. 28
 Ἀλλ' ὥσπερ¹³ τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν¹⁴ τὸν κατὰ 29
 πνεῦμα, οὕτως καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν 30
 παιδίσκην¹⁵ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ¹⁶ ὁ υἱὸς τῆς
 παιδίσκης¹⁵ μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.⁵ Ἄρα,¹⁷ ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν 31
 παιδίσκης¹⁵ τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.⁵

Τῇ ἐλευθερίᾳ¹⁸ οὗν ἡ χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν,¹⁹ στήκετε,²⁰ καὶ μὴ 5
 πάλιν ζυγῷ²¹ δουλείας²² ἐνέχεσθε.²³

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,²⁴ χριστὸς ὑμᾶς 2
 οὐδὲν ὠφελήσει.²⁵ Μαρτύρομαι²⁶ δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ 3
 περιτεμνομένῳ,²⁴ ὅτι ὀφειλέτης²⁷ ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. 4
 Κατηργήθητε²⁸ ἀπὸ τοῦ χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε:²⁹ τῆς
 χάριτος ἐξεπέσατε.³⁰ Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα 5

¹ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ² συστοιχεῶ, correspond to. ³ δουλεύω, serve, am a slave. ⁴ ἄνω, up, above. ⁵ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ⁶ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ⁷ στεῖρος, barren. ⁸ τίκτω, give birth to, bear. ⁹ ῥήγνυμι, break apart, throw down. ¹⁰ βοάω, cry aloud, shout. ¹¹ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹² ἔρημος, ου, ἡ, wilderness, desert. ¹³ ὥσπερ, just as, even as. ¹⁴ διώκω, pursue, persecute. ¹⁵ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ¹⁶ κληρονομέω, inherit, obtain. ¹⁷ ἄρα, so, then. ¹⁸ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ¹⁹ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ²⁰ στήκω, stand, stand fast. ²¹ ζυγός, οὗ, ὁ, yoke, heavy burden. ²² δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ²³ ἐνέχω, have a grudge against, be subject to. ²⁴ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ²⁵ ὠφελέω, profit, help. ²⁶ μαρτύρομαι, affirm, testify. ²⁷ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ²⁸ καταργέω, make ineffective, abolish. ²⁹ δικαίω, justify, pronounce righteous. ³⁰ ἐκπίπτω, fall away, fall out.

δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.¹ Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή² τι 6
 ἰσχύει,³ οὔτε ἀκροβυστία,⁴ ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.⁵ 7
 Ἐτρέχετε⁶ καλῶς·⁷ τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν⁸ τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; Ἡ 8
 πεισμονή⁹ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. Μικρὰ¹⁰ ζύμη¹¹ ὅλον τὸ 9
 φύραμα¹² ζυμοί.¹³ Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο 10
 φρονήσετε·¹⁴ ὁ δὲ ταράσσων¹⁵ ὑμᾶς βαστάσει¹⁶ τὸ κρίμα,¹⁷ ὅστις ἂν ᾔ. 11
 Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν² ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι;¹⁸ Ἄρα¹⁹
 κατήργηται²⁰ τὸ σκάνδαλον²¹ τοῦ σταυροῦ.²² Ὅφελον²³ καὶ 12
 ἀποκόψονται²⁴ οἱ ἀναστατοῦντες²⁵ ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ²⁶ ἐκλήθητε, ἀδελφοί: μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν 13
 εἰς ἀφορμὴν²⁷ τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε²⁸ ἀλλήλοις. 14
 Ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν
 πλησίον²⁹ σου ὡς ἑαυτόν. Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε³⁰ καὶ κατεσθίετε,³¹ 15
 βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῆτε.³²

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν³³ σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε. 16
 Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ³⁵ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς 17
 σαρκός: ταῦτα δὲ ἀντίκειται³⁶ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἂ ἂν θέλητε, ταῦτα

¹ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ² περιτομή, ἤς, ἡ, circumcision. ³ ἰσχύω, be strong, able. ⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁵ ἐνεργέω, work, effect. ⁶ τρέχω, run, exercise myself. ⁷ καλῶς, rightly, well. ⁸ ἐγκόπτω, impede, detain. ⁹ πεισμονή, ἤς, ἡ, persuasion, conviction. ¹⁰ μικρός, small, little. ¹¹ ζύμη, ἤς, ἡ, leaven, ferment. ¹² φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ¹³ ζυμόω, leaven, ferment. ¹⁴ φρονέω, think, judge. ¹⁵ ταράσσω, trouble, agitate. ¹⁶ βαστάζω, bear, carry. ¹⁷ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ¹⁸ διώκω, pursue, persecute. ¹⁹ ἄρα, so, then. ²⁰ καταργέω, make ineffective, abolish. ²¹ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²² σταυρός, σύ, ὁ, cross. ²³ ὄφελον, would that (used to express a fruitless wish) ²⁴ ἀποκόπτω, cut off, smite. ²⁵ ἀναστατόω, stir up, disturb. ²⁶ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²⁷ ἀφορμή, ἤς, ἡ, occasion, opportunity. ²⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁹ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ³⁰ δάκνω, bite, backbite. ³¹ κατεσθίω, eat up, devour. ³² ἀναλίσκω, destroy, consume. ³³ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ³⁴ τελέω, finish, fulfill. ³⁵ ἐπιθυμέω, desire, long for. ³⁶ ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose.

ποιῆτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. Φανερά¹ δέ 18
 ἐστὶν τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν μοιχεία,² πορνεία,³ ἀκαθαρσία,⁴
 ἀσέλγεια,⁵ εἰδωλολατρεία,⁶ φαρμακεία,⁷ ἔχθραι,⁸ ἔρεις,⁹ ζῆλοι,¹⁰ 20
 θυμοί,¹¹ ἐριθείαι,¹² διχοστασίαι,¹³ αἵρέσεις,¹⁴ φθόνοι,¹⁵ φόνοι,¹⁶ μέθαι,¹⁷ 21
 κῶμοι,¹⁸ καὶ τὰ ὅμοια¹⁹ τούτοις· ἃ προλέγω²⁰ ὑμῖν, καθὼς καὶ
 προείπον,²⁰ ὅτι οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες²¹ βασιλείαν θεοῦ οὐ
 κληρονομήσουσιν.²² Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρά, 22
 εἰρήνη, μακροθυμία,²³ χρηστότης,²⁴ ἀγαθωσύνη,²⁵ πίστις, πραότης,²⁶ 23
 ἐγκράτεια·²⁷ κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. Οἱ δὲ τοῦ χριστοῦ, 24
 τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν²⁸ σὺν τοῖς παθήμασιν²⁹ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.³⁰

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.³¹ Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι, 25
 ἀλλήλους προκαλούμενοι,³³ ἀλλήλοις φθονοῦντες.³⁴

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ³⁵ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,³⁶ ὑμεῖς οἱ 6
 πνευματικοὶ³⁷ καταρτίζετε³⁸ τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος,²⁶
 σκοπῶν³⁹ σεαυτὸν⁴⁰ μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.⁴¹ Ἀλλήλων τὰ βάρη⁴² 2
 βαστάζετε,⁴³ καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε⁴⁴ τὸν νόμον τοῦ χριστοῦ. Εἰ 3

¹ φανερός, manifest, apparent. ² μοιχεία, ας, ἡ, adultery. ³ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ⁴ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ⁵ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ⁶ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ⁷ φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. ⁸ ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ⁹ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁰ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹¹ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹² ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ¹³ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ¹⁴ αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. ¹⁵ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ¹⁶ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ¹⁷ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ¹⁸ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ¹⁹ ὅμοιος, like, similar. ²⁰ προλέγω, say beforehand, forewarn. ²¹ πράσσω, do, perform. ²² κληρονομέω, inherit, obtain. ²³ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ²⁴ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²⁵ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ²⁶ πραΰτης, mildness, gentleness. ²⁷ ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. ²⁸ σταυρώω, crucify. ²⁹ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ³⁰ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ³¹ στοιχέω, walk orderly, follow. ³² κενόδοξος, vainglorious. ³³ προκαλέομαι, provoke, challenge. ³⁴ φθονέω, envy, be jealous. ³⁵ προλαμβάνω, take beforehand, take before. ³⁶ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ³⁷ πνευματικός, spiritual. ³⁸ καταρτίζω, mend, fit. ³⁹ σκοπέω, look at, contemplate. ⁴⁰ σεαυτοῦ, yourself, of you. ⁴¹ πειράζω, test, tempt. ⁴² βάρος, ους, τό, burden, weight. ⁴³ βαστάζω, bear, carry. ⁴⁴ ἀναπληρώω, fill up, fulfill.

γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι, μηδὲν ὦν, ἑαυτὸν φρεναπατᾶ:¹ τὸ δὲ ἔργον 4
 ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω² ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα³
 ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον⁴ βαστάσει. 5

Κοινωνεῖτω⁶ δὲ ὁ κατηχούμενος⁷ τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι⁷ ἐν πᾶσιν 6
 ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε,⁸ θεὸς οὐ μυκτηρίζεται.⁹ ὃ γὰρ ἐὰν σπείρῃ 7
 ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.¹⁰ Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, 8
 ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει¹⁰ φθοράν:¹¹ ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ
 πνεύματος θερίσει¹⁰ ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ 9
 ἐκκακῶμεν:¹² καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν,¹⁰ μὴ ἐκλυόμενοι.¹³ Ἄρα¹⁴ οὖν 10
 ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα¹⁵ τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα¹⁶
 δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους¹⁷ τῆς πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους¹⁸ ὑμῖν γράμμασιν¹⁹ ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι 11
 θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι²⁰ ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν²¹ ὑμᾶς
 περιτέμεσθαι,²² μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ²³ τοῦ χριστοῦ διώκωνται.²⁴
 Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι²² αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν,²⁵ ἀλλὰ 13
 θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι,²² ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ²⁶ σαρκὶ
 καυχῶσινται.²⁷ Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι²⁷ εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ²³ 14

¹ φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. ² δοκιμάζω, prove, approve. ³ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ⁴ φορτίον, ου, τό, burden, load. ⁵ βαστάζω, bear, carry. ⁶ κοινωνέω, have a share of, share. ⁷ κατηγέω, teach by word of mouth. ⁸ πλανᾶω, deceive, lead astray. ⁹ μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. ¹⁰ θερίζω, reap, gather. ¹¹ φθορά, ἄς, ἡ, destruction, corruption. ¹² ἐκκακέω, am faint, am weary. ¹³ ἐκλύω, am unstrung, become weak. ¹⁴ ἄρα, so, then. ¹⁵ ἐργάζομαι, work, word. ¹⁶ μάλιστα, especially, most of all. ¹⁷ οἰκείος, ου, ὁ, household, members of the household. ¹⁸ πηλίκος, how large, how great. ¹⁹ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ²⁰ εὐπροσωπέω, make a good showing. ²¹ ἀναγκάζω, force, compel. ²² περιτέμνω, circumcize, circumcise. ²³ σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ²⁴ διώκω, pursue, persecute. ²⁵ φυλάσσω, guard, keep. ²⁶ ὑμέτερος, your. ²⁷ καυχάομαι, boast, glory.

τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ: δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται,¹
καὶ γὰρ ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ² τι ἰσχύει,³ 15
οὔτε ἀκροβυστία,⁴ ἀλλὰ καινὴ⁵ κτίσις.⁶ Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι⁷ τούτῳ 16
στοιχῆσουσιν,⁸ εἰρήνην ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔλεος,⁹ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ
θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους¹⁰ μοι μηδεὶς παρεχέτω:¹¹ ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα¹² 17
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.¹³

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, 18
ἀδελφοί. Ἀμήν.

¹ σταυρώω, crucify. ² περιτομή, ἤς, ἡ, circumcision. ³ ἰσχύω, be strong, able. ⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ⁵ καινός, new, fresh. ⁶ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ⁷ κανὼν, όνος, ό, rule, standard. ⁸ στοιχέω, walk orderly, follow. ⁹ ἔλεος, ους, ό, pity, mercy. ¹⁰ κόπος, ου, ό, labor, trouble. ¹¹ παρέχω, offer, afford. ¹² στίγμα, τος, τό, mark, brand. ¹³ βαστάζω, bear, carry.